

חיים בשכירות במבנים השייכים לכנסיות, הממוקמים מחוץ לתחומי המזרים.

בתקופת השלטון הבריטי נכלל אט-טור במרחב העירוני של ירושלים, בניגוד לתקופה הירדנית (1949-1967) בה נחשב הכפר כפרבר בעל מעמד חברתי-כלכלי גבוה. מאז 1967, עת נכלל רוב האזור הבנוי של אט-טור בתוך השטח המוניציפלי של ירושלים, החלה הדרדרות חברתית-כלכלית חריפה, ועד היום סובלים תושביו מאיכות חיים ירודה. תושבי השכונה רואים בשכונת המשנה ח'לת אל-עין והשטחים הפנויים בסמוך לה כעתודת הקרקע העיקרית לפיתוח עתידי, וזאת למרות שהשכונה טרם זכתה להכרה של הממסד.

רקע על אט-טור

שכונת אט-טור נמצאת בחלקה המרכזי של ירושלים המזרחית, על המדרונות המזרחיים של ג'בל אז-זייטון (הר הזיתים). ההר, הקרוי על שם כרמי הזיתים הרבים שכיטו בעבר את רוב שטחו, קשור למסורות היסטוריות ודתיות בנצרות, באיסלאם וביהדות. השכונה עצמה גובלת באדמות אל-עיסאווייה מצפון, אס-סוואנה ממערב, ואש-שייח מדרום. הגבול המזרחי של השכונה נקבע בחלקו הדרומי על ידי מכשול ההפרדה, ובחלקו הצפוני על ידי הגבול המוניציפלי של ירושלים.

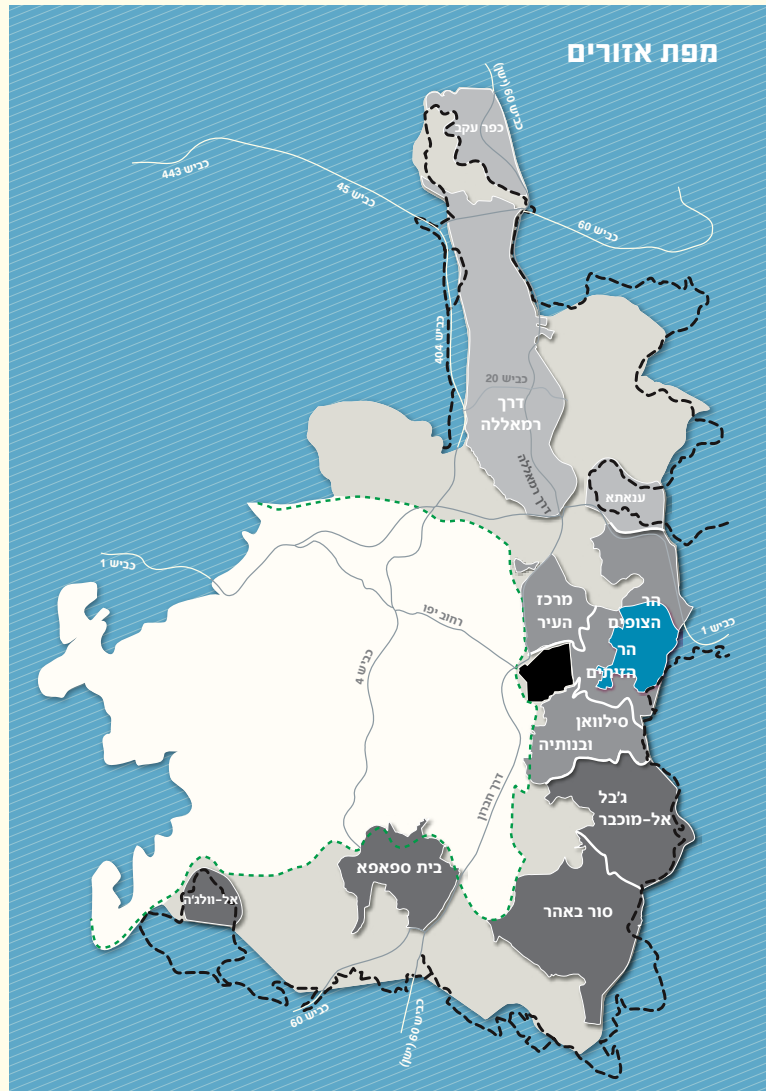
הכפר ההיסטורי אט-טור (פירושו "ההר", בארמית) נבנה על חורבותיו של כפר רומי בשם "בית-פאג'י" ("בית התאנים", בארמית), אשר מייסדיו הגיעו מאזור חברון ומכפרים בגדה המזרחית של הירדן. עדויות לכך שאט-טור נחשב כפר גדול, נמצאות ברשימות-מס עוד מהתקופה העות'מאנית מהמאה ה-16. מאוחר יותר, בתקופת המנדט הבריטי, גדל מספר תושבי הכפר כמעט פי שלוש. כיום, אוכלוסיית הכפר מורכבת ברובה ממוסלמים וממיעוט נוצרי. הנוצרית בשכונה קיימת בעיקר בשל הרקע הדתי וההיסטורי של המקום, ובשל המזרים הרבים הקיימים בו. רוב התושבים הנוצריים חיים במזרים, ומספר משפחות ובודדים

נתונים
אוכלוסייה 23,000
שטח 1,747 דונם

מקרא

העיר העתיקה	ירושלים המזרחית
הקו הירוק	קרקע מופקעת
מכשול ההפרדה	ירושלים צפון
כבישים	ירושלים מרכז
ירושלים המערבית	ירושלים דרום

התוכניות המאושרות באט-טור

619.0 דונם	חלק מתוכנית מתאר מס' 3085 לחלק מאט-טור ואש-שייח
309.0 דונם	תוכנית מתאר מס' 2733 למרכז אט-טור
69.0 דונם	חלק מתוכנית מתאר מס' 3092 לחלק מאט-טור ואס-סוואנה
293.5 דונם	חלק מתוכנית מתאר מקומית עמ/9 לאגן החזותי של העיר העתיקה
356.0 דונם	תוכנית מס' 4752 לדרך מנהרת הר הצופים
1,646.0 דונם	סה"כ שטח מתוכנן
101.0 דונם	שטח לא מתוכנן, כולל שטח מחוץ לגבולות ירושלים
1,747.0 דונם	סה"כ שטח השכונה

במהלך השנים, אושרו כ-10 תוכניות נקודתיות, שלא הוסיפו לשכונה שטח.

יעודי קרקע מול שימושים בתכניות מאושרות

שימוש בפועל	תוכניות		יעוד
	%	דונמים	
ייעודי הקרקע למגורים תואמים רק באופן חלקי את אזורי המגורים הקיימים. ישנם אזורי מגורים שלמים הנמצאים על קרקע בעלת יעוד אחר (שטח נוף פתוח, שטח ציבורי פתוח, שמורת טבע, שטח למבני ציבור). באזורי המגורים הנמצאים בשטחים המיועדים לכך, זכויות הבניה אינן מספקות. הן נקבעו עבור אזור כפרי בעוד שכיום יש לשכונה אופי עירוני. בדרום השכונה, בסמוך לגבול עם שכונת אש-שייח, נבנה פרויקט מגורים גדול על קרקע ששייכת לכנסיה. הבנייה התאפשרה באמצעות שינוי יעוד הקרקע מיעוד של "שטח למוסד" ליעוד של "מבנים ומוסדות ציבור ודת".	25.5	446	מגורים*
התוכניות התקפות בשכונה מייעדות שטחים פתוחים מכל עברי השכונה, למעט ממערב לה. מצפון, על שטחי שכונת ח'לת אל-עין, מיועדת הקרקע לשטח ציבורי פתוח (ראו סיפור מסגרת). שינוי ייעודו של שטח זה לגן לאומי נמצא בעיצומו (ראו: הגן הלאומי). ממזרח, יש רצועת שטח המיועדת לשטח נוף פתוח וקיימים בה לא מעט בתים. השטחים הפנויים מדרום, מיועדים לשטח נוף פתוח של מוסד. בפועל, שטחים אלו הם בבעלות הכנסיה ואינם נגישים לתושבי השכונה. בתוך השכונה, ישנו מגרש כדורגל על שטח המיועד לכך, ולא קיים שטח המיועד לגינת כיס.	43.5	760	שטחים פתוחים
מערך הדרכים המתוכנן תואם באופן חלקי ביותר את מערך הדרכים הקיים בשכונה אשר זקוק בדחופות לשדרוג. כתוצאה מחוסר התאמה זה, רוב הכבישים המתוכננים לא פותחו ולא ניתן יהיה לפתחם בעתיד. מצב הכבישים המשרתים את תושבי השכונה מידי יום ביומו הוא במצב פיזי ירוד מאד: פריסתם אינה מספקת, כמעט ולא קיימות מדרכות, ותחזוקתם לוקה בחסר. ישנם אזורי מגורים שלמים שאין אליהם גישה כלל, כגון ח'לת אל-עין (ראו סיפור מסגרת).	11.5	202	דרכים
בשכונה קיימים כעשרים מגרשים המיועדים למבני ציבור ומוסדות, מחציתם לא פותחו מעולם. מתוך המגרשים שלא פותחו, שניים מיועדים לבתי ספר עירוניים, והשאר קטנים ומתאימים יותר לגני ילדים. בפועל, קיים לפחות גן ילדים אחד ובית ספר יסודי הפועלים בבתי מגורים שכורים, המפוזרים בשכונה. מכלל המגרשים שפותחו, על שלושה מהם קיימים בתי ספר עירוניים עבור ילדי השכונה (מתוכם אחד פועל כבית ספר תיכון), ועל מגרש נוסף בנוי המסגד השכונתי. שטח נוסף נמצא בתחום ההתנחלות בית אורות (ראו: התנחלויות). שאר המגרשים משמשים למוסדות כלל עירוניים כגון: שני בתי חולים, כנסיות, בית ספר לחינוך מיוחד ובית ספר לאחיות. המגרש השני בגודלו בשכונה, המיועד "לשטח למבני ציבור", בנוי כמעט במלואו במקבצי מגורים.	12	205	מבני ציבור ומוסדות
כולל שטח למלונאות, שטח לבית קברות, שטח לא מתוכנן בתוך גבולות ירושלים (39 דונם) ושטח מחוץ לגבול המוניציפלי (64 דונם).	7.5	134	אחר
	100	1,747	סה"כ

* לפי יעוד הקרקע למגורים הנפוץ ביותר באט-טור, אחוזי הבניה המותרים הם 50% משטח המגרש בבניה דלילה של עד שתי קומות. בחלק מהמגרשים ישנה הגבלה על גודל מגרש מינימלי של 500 מ"ר, וכל מגרש מעל 3 דונם מחייב תכנון מפורט. יוצאים מן הכלל הם שטחי גליץ' הכפר, שם מותרים אחוזי בניה גבוהים יותר (בין 80% ל-90%) בארבע קומות.